

Museum Het Spinozahuis

Factsheet 'Aard en uiterlijk van Spinoza'

Samenvatting

Waar de biografen van Spinoza sterk uiteenlopende meningen hebben over zijn gedachtegoed, komen hun beschrijvingen van uiterlijke en karakter wonderwel overeen. Colerus noteert dat Spinoza een gemiddelde lengte en een fijngetekend aangezicht had. "Je zag meteen dat hij van Portugees-joodse afkomst was". Zijn huid was donker; hij had zwart, gekruld haar en lange zwarte wenkbrauwen. Zijn kleding was burgerlijk en afgedragen. Biograaf Lucas schetst eenzelfde beeld. Bayle, een andere biograaf voegt daar aan toe: een aangenaam mens (...), vriendelijk, beschaafd, ongedwongen en zeer beheerst in zijn manier van leven'

Over liefdes relaties van Spinoza is niets bekend. Colerus suggereert dat Spinoza een oogje had op Clara, de dochter van zijn leermeester Franciscus van den Ende. Over haar verhaalde Spinoza meermaals, zo stelt colerus, dat hij zin in haar had gekregen en haar wilde huwen, hoewel ze vrij mank en mismaakt van lichaam was, alleen geprikkeld door haar schrander verstand en uitmuntende geleerdheid. Het is niet aannemelijk dat dit verhaal op waarheid berust.

Er zijn verder geen verhalen bewaard die hem in amoureus verband brengen met dames. In zijn geschriften laat hij zich overigens ook niet erg positief uit over het zwakke geslacht. Zijn vriendenkring telde uitsluitend mannen.

Bayle's Dictionnaire historique et critique (1697)

Spinoza krijgt in de werk weliswaar het langste lemma, maar het is beslist niet zo dat daarin uitbundig diens lof wordt gezongen. Wat schrijft Bayle?

Over de persoon van Spinoza is hij zondermeer positief: **`een aangenaam** mens (...), vriendelijk, beschaafd, ongedwongen en zeer beheerst in zijn manier van **leven'.** Spinoza's filosofische systeem daarentegen noemt hij **`de meest monsterlijke** hypothese die zich laat denken'.

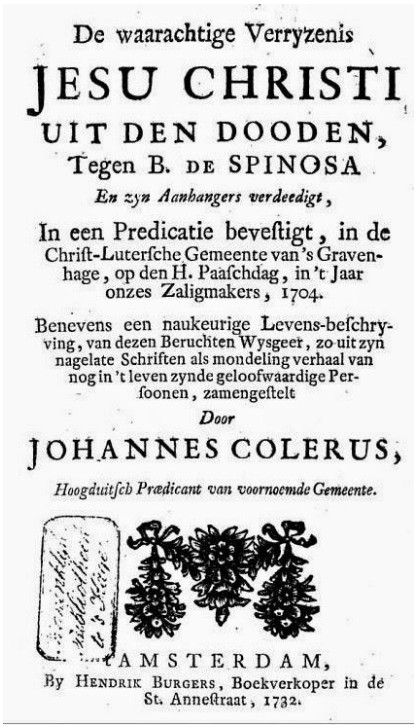
Uit: Pierre Bayle. Over Spinoza. Bezorgd onder redactie van Henri Krop en Jacob van Sluis,

Colerus De Levensbeschrijving van Spinosa

De levenschrijving uit 1705 werd herdrukt als bijlage bij het anti-Spinoza-pamflet *De waarachtige Verryzenis Jesu Christi uit den dooden*, in 1732 uitgegeven in Amsterdam.

Johannes Colerus (1647 -1707) was een Lutherse predikant die woonde en werkte in Den Haag

vanaf 1693 Hij had toegang tot verschillende bronnen en getuigen die Spinoza persoonlijk hadden gekend.

De waarachtige Verryzenis
JESU CHRISTI
UIT DEN DOODEN,
Tegen B. DE SPINOSA
En zyn Aanhangers verdeedigt,
In een Predicatie beveſtigt, in de Chriſt-Luterſche Gemeente van 's Gravenhage, op den H. Paaſchdag, in 't Jaar onzes Zaligmakers, 1704.
Benevens een naukeurige Levens-beſchryving, van dezen Beruchten Wysgeer, zo uit zyn nagelate Schriften als mondeling verhaal van nog in 't leven zynde geloofwaardige Perſoonen, zamengeſtelt
Door
JOHANNES COLERUS,
Hoogduitſch Prædicant van voornoemde Gemeente.
AMSTERDAM,
By HENDRIK BURGERS, Boekverkoper in de St. Anneſtraat, 1732.

Uit zijn beschrijving

- Spinoza was van nature begaafd met een schrandere geest en een snel verstand.
- Hij leefde zeer zuinig en matig. '*In een hele maand vind ik slechts twee halve pinten wijn op zijn rekening. En hoewel hij vaak aan een andere tafel uitgenodigd werd, wilde hij liever zijn eigen brood eten dan de lekkernijen van een ander*".
- Hij was vriendelijk en belangstellend. '*bijvoorbeeld bij het kraambed of een ziekte van de huisvrouw of andere huisgenoten. Hij liet niet na deze aan te spreken, te troosten en sterkte toe te wensen, zeggende dat dit hun lot was dat God hen had toebedeeld.*
  De kinderen van het huis vermaande hij tot onderdanigheid en gehoorzaamheid jegens hun ouders en zette ze aan regelmatig de goddelijke diensten bij te wonen. Wanneer zijn huisgenoten na de zondagsdienst thuiskwamen, vroeg hij hun vaak wat ze tot stichting uit de preek hadden onthouden'.
- Zijn ideeën waren verwerpelijk; '*Nauwelijks zagen zijn gepubliceerde geschriften het licht, of God de Heer verwekte tegelijk tot zijn Glorie en tot de verdediging van de christelijke godsdienst een paar helden die hem gelukkig bestreden en ontwapend hebben*'.